

“Låt alla folk vara herrar i sina egna hus”

En analys av Sverigedemokraternas kärnideologiska förändring 2005–
2018

Abstract

2007 publicerade statsvetaren Cas Mudde en bok där han definierade partifamiljen benämnd *populistiskt högerradikala* på basis av tre kärnideologiska kännetecken: nativism, auktoritarianism och populism. I boken klassificerades Sverigedemokraterna som tillhörande denna partifamilj. Genom analys av Sverigedemokraternas officiella partimaterial efter 2007 har vi undersökt om partiet har genomgått förändringar beträffande Muddes kärnideologiska klassificeringsgrunder och om Sverigedemokraterna fortsatt kan klassificeras som populistiskt högerradikala. Vårt slutresultat visar att det inte har skett någon fundamental förändring i Sverigedemokraternas kärnideologi och att de därmed fortsatt är populistiskt högerradikala utifrån Muddes definition.

Nyckelord: Sverigedemokraterna, populistiskt högerradikala, nativism, Mudde
Antal ord: 9745

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Frågeställning	1
2	Teori	2
2.1	Nativism	2
2.2	Auktoritarianism.....	2
2.3	Populism.....	3
3	Metod och material	4
3.1	Material	5
3.2	Reservationer och avgränsningar	6
4	Bakgrund	7
5	Analyser av partimaterial	8
5.1	Principprogram 2005.....	8
5.2	Sverigedemokraternas principprogram 2011	9
5.2.1	Sverigedemokraterna och människan.....	10
5.2.2	Sverigedemokraterna och nationalismen/... nationen.....	10
5.2.3	Sverigedemokraterna och mångkulturalismen	12
5.2.4	Sverigedemokraterna och religionen.....	13
5.2.5	Sverigedemokraterna och välfärden.....	13
5.2.6	Sverigedemokraterna och rättsamhället	13
5.2.7	Sverigedemokraterna och demokratin.....	14
5.3	Valmanifest 2010	14
5.3.1	Nativism	14
5.3.2	Auktoritarianism.....	16
5.3.3	Populism.....	17
5.4	Valmanifest 2014	17
5.4.1	Nativism	17
5.4.2	Auktoritarianism.....	19
5.4.3	Populism.....	20
5.5	Valplattform 2018	21
5.5.1	Nativism	21
5.5.2	Auktoritarianism.....	22

5.5.3	Populism.....	23
5.6	Diskussion.....	23
6	Referenser.....	27

1 Inledning

”Few authors define their topic by offering a clear and unambiguous definition and showing that the parties in question also meet this definition” (Mudde 2007:12). Så motiverar Cas Mudde varför det fanns behov för hans bok *Populist radical right parties in Europe* ifrån 2007. I denna inkluderas Sverigedemokraterna i partifamiljen ”populist radical right” (översatt här till populistiskt högerradikala) utefter de ideologiska kriterier i Mudde utvecklade för vad som kännetecknar ett sådant parti. Själva beskriver sig dock Sverigedemokraterna i det senaste principprogrammet som “ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn” (2011:3). Eftersom partiets kärnideologi kan förändras med tiden (Mudde 2007:39–40) är det av intresse att studera om det har skett någon ideologisk förändring som påverkar klassificeringen. Kan vi utifrån Muddes modell klassificera Sverigedemokraterna som populistiskt högerradikala efter 2007? Syftet med denna uppsats är därmed att studera om Sverigedemokraterna överensstämmer med Muddes kriterier i partimaterial som publicerats efter 2007 för att se om/hur partiets ideologi har förändrats så pass att de inte längre är populistiskt högerradikala.

1.1 Frågeställning

Kan Sverigedemokraterna klassificeras som populistiskt högerradikala utifrån respektive valmanifest/principprogram? Vilken ideologisk förändring har skett vad gäller Muddes kriterier under perioden vi studerar och vilka konsekvenser får det för klassificeringen?

2 Teori

Uppsatsen tar sin utgångspunkt i Cas Muddes bok *Populist Radical Right Parties in Europe* (2007). Denna har fått ett stort genomslag inom forskningsfältet och det namn på partifamiljen som presenteras är idag "gängse i den statsvetenskapliga litteraturen" (Lindvall m.fl., 2017:91). Nedan följer en kort redogörelse över de kriterier Mudde presenterar för vilka partier som ska klassas som populistiskt högerradikala. Primärt fokus kommer att ligga på den nativistiska aspekten eftersom att denna är vad som främst utmärker partierna som ingår och partifamiljen i sin helhet. Auktoritarianism och likaså populism går att finna i andra partifamiljer och är inte exklusivt för populistiskt högerradikala partier, däremot är samtliga karaktärsdragen krav för att ett parti ska klassas som ett sådant. Först måste det klargöras vad Mudde menar med *radikal* samt *höger* eftersom dessa begrepp utgör en väsentlig del i benämningen av partifamiljen. Radikal definieras som opposition till fundamentala värden av liberal demokrati (ex. det konstitutionella skyddet för minoriteter). Höger definieras som tron på en naturlig ordning med ojämlikheter (Mudde 2007:26).

2.1 Nativism

Det främsta kärnideologiska kännetecknet för populistisk högerradikala partier är en slags exkluderande nationalism (en kombination av nationalism och xenofobi), benämnd av Mudde som *nativism*. "En ideologi som anser att stater ska vara bebodda enbart av medlemmar av den inhemska gruppen (nationen) och att icke inhemska element (personer och idéer) fundamentalt hotar den homogena nationalstaten." (Mudde 2007:19–22). Dock är det väldigt få partier som öppet uttrycker det. (Mudde 2007:139). Däremot menar han att vad som ligger till grund för definierandet av (icke) inhemska kan variera, exempelvis etniska eller religiösa aspekter, men det har alltid en kulturell komponent (Mudde 2007:19). Som ett resultat av den multietniska samhällsverkligheten har de mer framträdande västerländska partierna i partifamiljen i någon mån börjat acceptera en etnisk mångfald (Mudde 2007:139) men förkastar med tydlighet tanken om mångkultur eftersom det skulle innebära en nedgång och slutligen dödsorsaken för den "egna" kulturen. Istället förespråkar de att ett bevarande, stärkande och kultiverande av den officiella nationella huvudkulturen är en nationell prioritet (Mudde 2007:144).

2.2 Auktoritarianism

Auktoritär ska inte här tolkas i bemärkelsen av ett icke-demokratiskt styre. Auktoritarianism är tron på ett strikt strukturerat samhälle, i vilket överträdelser in på auktoriteter ska straffas allvarligt (Mudde 2007:23). Med ett omfattande fokus på lag och ordning där konkreta åtgärder innefattar tuffare lagar och hårdare straff däribland en nedmontering av de lagar som gör det möjligt för en dömd att få ett tidigare frikännande samt vanligt förekommande är kravet på ett (åter)införande av dödsstraffet (Mudde 2007:147).

2.3 Populism

Populism är ett begrepp som används flitigt i samhällsdebatten men möjligtvis i en oklar och diffus mening. Av Mudde definieras populism som ett ideologiskt särdrag enligt vilket samhället delas upp i två homogena och antagonistiska grupper: "det rena folket" mot "den korrupta eliten" där inget är viktigare än "folkets allmänna vilja" oaktat om det inskränker de mänskliga rättigheterna (Mudde 2007:23). Ett praktexempel på populistisk retorik är påståendet att den politiska och ekonomiska eliten tillsammans har drivit igenom en egocentrisk agenda (exempelvis inom migrationspolitiken) på bekostnad av nationen och den lilla människan (Mudde 2007:66). För att i praktiken låta den allmänna folkviljan råda förespråkar populistisk högerradikala partier i viss utsträckning direktdemokrati, främst genom folkomröstningar (Mudde 2007:151).

3 Metod och material

Vi använder oss i undersökningen av en klassificerande kvalitativ textanalys. Med denna metod handlar det som att ”placera tankeinnehållet under en lämplig sammanfattande rubrik” (Esaiasson 2012:211). Undersökningen är teorianvändande och utgår från perspektivet av Cas Muddes teorier (som presenterade i *Populist Radical Right Parties in Europe* från 2007) som ramverk för klassificeringsarbetet. Som metod för att analysera huruvida vi kan se en ideologisk förändring använder vi oss av den metod Marie Demker tillämpar i boken *I nationens intresse?* (1993). I den studerar Demker partiideologisk förändring hos Gaullismen under en period av över 40 år. I och med att vår undersökning har ett beskrivande och Demkers ett förklarande syfte tillämpar vi endast de delar av Demkers metod som syftar till att just beskriva partiideologi och partiideologisk förändring.

För att avgöra om ideologisk förändring ägt rum så delar Demker upp ideologin i två abstraktionsnivåer: en *fundamental* nivå som är mer trögflytande och en *konkret* nivå som ”förutsätts variera mer med politikens dagsläge” (Demker 1993:53). Därefter konstateras att en beskrivning av partiideologi i syfte att studera ideologisk förändring måste tjäna två syften: fånga upp förändring och möjliggöra en analys av ideologins fundament (Demker 1993:64). Vidare beskrivs att partiideologin omfattar det verbala partibudskapet, vilket i sin tur består av två nivåer: partidoktrin och ideologiska postulat (Demker 1993:65). ”Partidoktrin består av konkreta och tidsbundna önskningar och krav i det politiska livet.” ”Doktrinen utgörs av partiets verbala ställningstaganden – uttalanden – kring generella frågor som aktualiseras den politiska verkligheten. Doktrinen blir därför också lätttrörlig i relation till den politiska verklighet där partiet opererar.” (Demker 1993:65). Ideologiska postulat är istället ett antal ”värderande föreställningar på en abstrakt nivå” som ligger till grund för doktrinen (Demker 1993:65). Demker beskriver relationen mellan doktrin och postulat som ett grekiskt tempel där ett enhetligt tak (doktrinen) bärs upp av separata, kraftiga pelare (postulaten). För att studera en ideologisk förändring på den fundamentala abstraktionsnivån bör fokus i analysen därmed ligga på förändringar i postulaten (Demker 1993:79).

Då vi inte ser någon krock mellan Muddes begrepp ”kärnideologi” och Demkers ”postulat” kommer vi i denna undersökning att förstå postulat som synonymt med och utbytbar mot vara Muddes begrepp kärnideologi. Eftersom vi enbart kommer studera förändring av det Mudde menar är kärnan i populistiskt höger-radikalas ideologi (nativism, auktoritarianism och populism) kommer detta vara de enda postulat/den enda kärnideologi vi letar efter. Vi kommer därmed inte kommentera andra ideologiska postulat som kan tänkas ligga till grund för Sverigedemokraternas politik.

3.1 Material

Undersökningsmaterialet består av Sverigedemokraternas officiella partimaterial inför valen 2010 (valmanifest), 2014 (valmanifest) och 2018 (valplattform) samt principprogram från 2005 och 2011 (vilket är den version som partiet hänvisar till i dagsläget). Ett principprogram redovisar gott för ett partis värdegrund, troligtvis bättre än ett valmanifest som snarare uttrycker partiets hållning i samtida dagsaktuella sakfrågor med föreslagna konkreta åtgärder. Valet av material motiveras av att det enligt Mudde endast är officiellt partimaterial som kan sägas representera hela partiet (2007:38). Ett tänkbart scenario skulle kunna vara att populism återfinns i större utsträckning i annat material, men Mudde lyfter fram att det finns en viss problematik med att använda sig av exempelvis partiledare och offentliga tal då det är svårt att veta om partiledarens åsikter är representativa för hela partiet och offentliga tal är justerade till att skildra en socialt acceptabel bild, benämnd som partiets ”framsida” (2007:38).

Ytterligare är valmanifest fördelaktigt att studera då “de används som grund för övriga framträdanden under valkampanjen” (Lindvall m.fl., 2017:158). Principprogram är internt orienterade och riktar sig till det egna partiet medan valmanifest är externt orienterade och riktar sig till väljare. Detta gör att de externa materialen kan skilja sig retoriskt från det interna beroende på vilken strategi som används för att attrahera väljare (inte minst i anslutning till val), vilket kan försvåra en rättvis klassificering (Mudde 2007:40). Mudde menar att det finns anledning att studera både externt och internt orienterade material för att minimera risken för felklassificering (2007:38).

Materialet kommer att granskas i sin helhet, däremot kommer fokus i analysen oundvikligen i huvudsak beröra de frågor och politikområden som är särskilt sammanlänkade med de kärnideologiska kännetecknen. Frågor om korruption och politiska misslyckanden (av andra partier) är kopplat till populism, brott och terrorism till auktoritarianism och mångkulturellt samhälle och invandring till nativism. (Mudde 2007:300). Analyser av valmanifest och principprogram kommer att ske separat och efter inbördes tidsordning, det vill säga efter när materialet producerats (vi börjar med det tidigaste materialet). Detta görs för att kunna strukturera arbetet anpassat till de olika formaten för att sedan sammanfatta och diskutera analyserna i diskussionsdelen. Valmanifesten består till stor del av Sverigedemokraternas åtgärdsförslag uppräddade i punktform. I de fall ett citat tas från ett sådant förslag återges det i sin helhet med avsikten att minska risken för vinkling. Citaten från principprogrammen kommer att presenteras i en sammanhängande brödtext.

Vid tidpunkten då Cas Mudde klassificerade Sverigedemokraterna bland de populistiskt höger-radikala utgick han ifrån tillgängligt material från Sverigedemokraternas hemsida (2005) (Mudde 2007:356). Sverigedemokraternas principprogram som antogs vid riksrådet 2003, men justerades 2005, kan därför ses som en lämplig grund för att kort redogöra för partiets värdegrund vid tidpunkten av Muddes klassificering. Därmed förutsätter vi att principprogrammet 2005 kommer att uppvisa en populistiskt höger-radikal kärnideologi och att denna

kan fungera som en referenspunkt mot vilken vi kan kontrollera huruvida en förändring har skett i den bemärkelsen vid jämförelse med det senare materialet.

Valmanifesten 2010 och 2014 är hämtade från Manifesto Database, men vid referens i löpande text vid kommer vi hänvisa till Sverigedemokraterna som källa, eftersom de är ursprunglig avsändare. Principprogrammet 2005 är hämtat från Svensk Nationell Datatjänst men referens kommer ske på samma sätt där. För vidare information om databaserna se referensförteckning. Valplattformen 2018 och principprogrammet 2011 är hämtade från Sverigedemokraternas officiella hemsida.

3.2 Reservationer och avgränsningar

I och med att det tidigaste materialet som används i studien är från 2005 och det senaste är från 2018 kommer studien endast att hantera tidsperioden mellan dessa. Analyser mot hur partiet såg ut innan 2005 kommer inte att göras här. Vidare är det endast Sverigedemokraternas ideologiska förändring som nationellt parti som avses undersökas i studien. Undersökningen omfattar alltså inte heller eventuell ideologisk förändring på lokal nivå eller i väljargruppen.

Eftersom både det senaste internt orienterade partimaterialet (valplattformen 2018) och det senaste externt orienterade partimaterialet (principprogrammet 2011) är aktuella parallellt förutsätter en klassificering av Sverigedemokraterna som idag tillhörande partifamiljen att båda uppfyller samtliga av Muddes kriterier. Gör de inte det kan vi inte klassificera Sverigedemokraterna som populistiskt högerradikala. Ser vi en krock mellan materialet, det vill säga att det ena materialet uttrycker populistisk högerradikalism men inte det andra, kommer vi inte att kunna avgöra en klassificering.

Intersubjektivitet är avgörande för att en undersökning ska vara som vetenskapligt genomförd. Intersubjektivitetsprincipen bygger på att en oberoende forskare med samma verktyg ska kunna få i princip samma resultat på samma frågeställning (Esaiasson 2012:25). Utmaningen med intersubjektiviteten i vår undersökning består i att återge en nyanserad bild av materialet utan att citera det i sin helhet. Vi är beroende av vår subjektiva selektion och tolkning. Dessutom är vi medvetna om att människor på grund av sina egna erfarenheter kan läsa en text på olika sätt. För att undvika kritik om en alltför subjektiv tolkning i vår studie så citerar vi frikostigt från ursprungsmaterialet för att stärka transparensen, eftersom ”citaten finns med för att visa att man inte tryckt sin egna förutfattade mening på materialet.” (Esaiasson 2012: 224). Förutom citat använder vi referat som utgör vår egna sammanfattning av ursprungstexten följt av en öppen argumentation för dess relevans i anknytning till Muddes kärnideologiska drag.

4 Bakgrund

I boken *I nationens intresse?* grundar Demker sin metod för texttolkning i Quentin Skinners arbete. Där betonas vikten av att i texttolkning ta hänsyn “både till den omgivande idékontexten och till den historiska omgivningen” (1993:82). I Demkers undersökning är ett av målen att söka förklaringarna till förändring (1993:80). Eftersom härledning av orsakerna till förändring inte är syftet med denna undersökning finner vi att behovet av kontextualisering inte är lika högt. Det i kombination med undersökningens relativt smala tidsavgränsning gör att vi här endast presenterar en kort redogörelse för hur Sverigedemokraterna förhåller sig i svensk politik.

Sverigedemokraterna bildades 1988 och kom in i riksdagen första gången 2010 med ett stöd på 5,7 procent, valet 2014 ökade stödet till 12,9 procent (Lindvall m.fl. 2017:57). I *SNS Demokratirapport 2017* används data från Chapel Hill Expert Survey för att placera Sveriges riksdagspartier på en GAL-TAN och Vänster-Höger skala. Sverigedemokraterna placeras där i mitten av det fält som utgörs av TAN och höger med rörelse mot mer vänster och mer TAN från 2010–2014 (Lindvall m.fl. 2017:64–65). Partiet sägs representera en partifamilj som ibland kallas ”högerpopulistisk eller högerextrem” (ibid:67). Författarna skriver även att väljarna uppfattar Sverigedemokraterna som ”närmast som ett allmänborgerligt mittenparti när det gäller ekonomiska frågor” och att det är troligt att metoden som använts i undersökningen ”överdriver Sverigedemokraternas högerorientering” (Lindvall m.fl., 2017:66–67). Chapel Hill Expert Survey visade även att av riksdagspartierna lägger Sverigedemokraterna minst vikt vid ekonomiska frågor och högst vid de värdebaserade GAL-TAN frågorna (ibid:68).

Ekonomisk politik utgör ofta utgångspunkten för var ett parti placeras på en vänster-höger skala. Även i arbetet att definiera populistisk högerradikala läggs ibland fokus vid ekonomisk politik som kännetecknande för partifamiljen och då brukar en neoliberal ekonomisk politik sägas vara utmärkande. En sådan metod ger enligt Mudde ett felaktigt resultat, vilket han motiverar med två centrala argument: (1) flera nyckelrepresentanter inom partifamiljen har inte neoliberal syn på ekonomin, och (2) ekonomin har en sekundär funktion i partiernas ideologi (och för deras väljare). Ekonomisk politik fungerar snarare som ett verktyg för att verkställa kärnideologin (nativism, auktoritarianism och populism) och expanderas sin väljarbas (Mudde 2007:119–120). Partierna ser med andra ord inget egenvärde i ekonomisk politik och enligt Mudde bör det därför inte ligga till grund för klassificering.

5 Analyser av partimaterial

5.1 Principprogram 2005

Principprogrammet från 2005 påvisar en tydlig nativism. Där förordar Sverigedemokraterna en stark gemensam nationell identitet och lägger stor vikt vid gemenskap baserad på identifieringsbenägenhet med likartade människor som är uppnåelig främst genom familjen och nationen (Sverigedemokraterna 2005:1). ”Den viktigaste faktorn i ett tryggt, harmoniskt och solidariskt samhälle är den gemensamma identiteten, vilket i sin tur förutsätter en hög grad av etnisk och kulturell likhet bland befolkningen.” (ibid). Det är otvivelaktigt i linje med definitionen av nativism, där den kulturella komponenten är närvarande (Mudde 2007:19) men här finns även en etnisk komponent. ”Statsnationen är nationalstatens motsats och innebär att det ryms flera nationer inom en och samma stat. Sådana samhällen är ofta mångkulturella” (Sverigedemokraterna 2005:2). “Dessa, och andra, kränkningar av den nationalistiska principen ger upphov till instabilitet och konflikter.” (ibid). Fortsättningsvis, ”Stater med flera relativt starka kulturer inom sig har vidare tenderat att utvecklas på sådant sätt att kulturerna har utblandats, och de ursprungliga kulturernas egna identiteter har sålunda utplånats” (ibid). Här uttrycks den utmärkande rädslan för kulturell relativism och kulturanpassning (till andra kulturer) och dess förödande effekt, det vill säga den slutliga dödsorsaken för den nationella huvudkulturen (Mudde 2007:144).

Vissa högerradikala hävdar sig vara de sanna beskyddarna av mångkulturalism. De menar att betrakta världen som en enda mänsklig gemenskap står i direkt kontrast till riktig mångkulturalism, som istället härstammar i existensen och firandet av olika mänskliga gemenskaper (Mudde 2007:191). Det finns en rad exempel där Sverigedemokraterna framhäver värnandet av kulturell mångfald i världen och menar att det är genom nationalstaterna (där mångkultur inte ska råda) som den bevaras på bästa sätt:

Kulturell mångfald är lika nödvändig för mänskligheten som biologisk mångfald för naturen. (Sverigedemokraterna 2005:2).

De skilda kulturerna är mänsklighetens gemensamma arv och bör erkännas och skyddas till allas gagn. Såväl bevarandet av den kulturella mångfalden som kravet på gemenskap inom ett samhälle gynnas starkt av om det kan ske inom ramen för ett system av nationalstater, baserade på den nationalistiska principen. (ibid).

”Låt folk vara herrar i sitt egna hus.” (Sverigedemokraterna 2005:2) Detta citat är särskilt intressant eftersom det trots dess korta omfång ändå summerar kärnan för naivister: ”vår egna stat för vår egna nation.” (Mudde 2007:139). Nationen definieras av, men inte enbart i termer av en gemensam (unik) kultur. Sverigedemokraterna menar att det inte räcker att två människor delar samma kultur för att tillhöra samma nation:

För att få en mer fullständig definition av nationen, måste sådant som språk, religion, lojaliteter och ursprung tillfogas. Man ska alltså också kunna känna igen varandra såsom tillhörande samma nation. Nationen utgörs av folket och dess särart. För den svenska nationens del gäller följande: svensk är den som av sig själv och som av andra uppfattas som svensk (Sverigedemokraterna 2005:2).

Genom assimilering (en term som de själva använder) är det möjligt för invandrare att ”uppgå i nationen” (Sverigedemokraterna 2005:3) men det är en långvarig process (Sverigedemokraterna 2005:2). Sverigedemokraterna erkänner medborgarskap för icke-svenskar men följer upp med: ”I huvudsak ska dock svenskt medborgarskap vara ett privilegium avsett för svenskar” (Sverigedemokraterna 2005:2). Det är vanligt förekommande att populistiskt högerradikala betonar rättssäkerheten och skyddet för alla medborgare, samtidigt som de framhäver dominansen hos de tillhörande nationen och att det främst är deras land (Mudde 2007:144). En liknande tankegång återfinns i följande: ”Sverige är svenskarnas land. Sverigedemokraterna menar med detta inte att vi svenskar är bättre än andra, utan att Sverige är den enda plats på jorden där vi har en absolut rätt att verka och kan utveckla vår egen särart och identitet.” (Sverigedemokraterna 2005:3). Det följer principen att en föredrar sitt eget folk, inte för att det är överlägset andra utan eftersom det är ens egna (Mudde 2007:18).

Beträffande de populistiska dragen är dessa inte särskilt omfattande eller utgör någon central del i texten. Dock går följande yttringar att kategorisera som populistiska, inte i det avseendet att man pekar på en korrupt politisk elit utan i konkreta förslag som syftar att öka folkets politiska inflytande: ”Sverigedemokraterna förespråkar en klassisk demokratimodell, med inslag av brukar- och direktdemokrati” och ”Sverigedemokraterna förordar en utökad användning av såväl beslutande som rådgivande folkomröstningar även på lägre nivå än statlig”. (Sverigedemokraterna 2005:4). Uttryck för auktoritarianism utgör inte heller någon större del av texten, följande yttringar är dock otvivelaktigt i linje med Muddes definition av auktoritarianism: ”Om respekten för lagen ska kunna upprätthållas och om individuell rättsskipning ska kunna undvikas är det viktigt att lagöverträdelser bestraffas hårt och snabbt” och ”[b]rottsoffers och potentiella brottsoffers intressen måste sättas framför brottslingars intressen.” (Sverigedemokraterna 2005:4). I sin bok använder Mudde ett snarlikt citat från just Sverigedemokraterna för att belysa en gemensam tendens för partifamiljen, att man vill hjälpa offren, inte skydda brottslingarna (Mudde 2007:147).

5.2 Sverigedemokraternas principprogram 2011

Principprogrammet från 2011 är betydligt mer omfattande, det är både längre och mer djupgående än det från 2005. Vi är medvetna om att det kan ha en betydelse för jämförelsens förutsättningar. Eftersom vi i jämförelsen lägger fokus på postulaten (grundpelarna) kommer detta inte ha någon större betydelse och vi kommer inte försöka utjämna variation i omfång vidare.

Analysen kommer att vara indelad efter en rad kapitel så som de är skrivna i principprogrammet. Dessa presenteras inte efter ordningen de uppkommer där, istället kommer principprogrammets kapitel presenteras i egen ordning efter relevans för studien. Likaså utelämnas de kapitel som anses vara irrelevanta till följd av sin avsaknad av de populistiskt högerradikala kärnideologiska kännetecknen.

5.2.1 Sverigedemokraterna och människan

Analysen inleds med detta kapitel för att förstå den grundläggande människosyn som partiets samhällsvision och den övriga politiken bygger på. ”Varje människa är unik, men vi präglas också av vår omgivning och av vårt historiska, kulturella och sociala arv, vilket gör att vi också blir mer eller mindre lika varandra.” (Sverigedemokraterna 2011:7). Sverigedemokraterna ”tror inte på teorin att människor föds som blanka blad som kan fyllas med vilket innehåll som helst” (Sverigedemokraterna 2011:8). Sverigedemokraterna tillskriver miljön viss betydelse för en individs utveckling, samtidigt hävdar de att det finns en nedärvd essens hos varje människa och ”[d]elar av denna essens är gemensam för de flesta människor och annat är unikt för vissa grupper av människor eller för den enskilde individen.” (ibid). Enligt Sverigedemokraterna söker människor gemenskap med andra som i mångt och mycket liknar en själv och känner en större solidaritet gentemot dessa, därmed ser partiet att ”en stark nationell identitet och ett minimum av språkliga, kulturella och religiösa skillnader har en gynnsam effekt på sammanhållningen, tryggheten och stabiliteten inom ett samhälle” (ibid). Utifrån denna beskrivning är en homogen nation är alltså att föredra.

5.2.2 Sverigedemokraterna och nationalismen/... nationen

Här nyanserar Sverigedemokraterna sin nationstanke:

En av konservatismens mest centrala uppgifter är att slå vakt om välfungerande och djupt rotade gemenskaper. Nationen är enligt vår mening, vid sidan av familjen, det främsta exemplet på en sådan gemenskap. (Sverigedemokraterna 2011: 13)

Sverigedemokraternas nationalism är öppen och icke-rasistisk. Eftersom vi definierar nationen i termer av gemensam kultur, gemensamt språk, gemensam identitet och lojalitet, och inte i termer av historisk nationstillhörighet eller genetisk gruppstillhörighet, så är vår nationella gemenskap öppen även för människor med bakgrund i andra nationer. (Sverigedemokraterna 2011:13).

Återigen så är den kulturella komponenten primär i distinktionen av vem som tillhör nationen, vilket stämmer överens med Muddes beskrivning (2007:19). Dessutom görs här en mer djupgående precisering än i tidigare principprogram för hur man blir en medlem av den svenska nationen. Två vägar är möjliga:

- antingen genom att födas in i den: ”infödd svensk räknar vi den som är född eller i tidig ålder adopterad till Sverige av svensktalande föräldrar med svensk eller nordisk identitet” (Sverigedemokraterna 2011:15),
- eller genom att senare i livet aktivt välja uppgå i den: ”assimilerad till den svenska nationen räknar vi den med icke-svensk bakgrund som talar flytande svenska, uppfattar sig själv som svensk, lever i enlighet med den svenska kulturen, ser den svenska historien som sin egen och känner större lojalitet med den svenska nationen än med någon annan nation.” (ibid)

Även om assimilering betraktas som både ”möjligt och eftersträvansvärt” framhäver man dess problematik:

- ”Assimileringsprocessen är ofta lång och problemfylld och historien visar att det ibland kan ta flera generationer innan den är slutförd och i vissa fall lyckas den inte överhuvudtaget” (Sverigedemokraterna 2011:15).
- ”Ju mer en invandrars ursprungliga identitet och kultur skiljer sig ifrån den svenska nationens och ju större gruppen av invandrare är, desto svårare blir assimileringprocessen” (ibid). Sverigedemokraterna beskriver att de till följd av denna inställning förespråkar en begränsad invandring, i synnerhet från länder med en starkt avvikande kultur och värdegrund från den svenska (ibid). Citatet grundas i tanken av att det finns en så kallad *meta-kultur*, exempelvis bland européer, och att utlänningar från Europa kan assimileras lättare än icke européer (Mudde 2007:145).

Att assimilering fortfarande används flitigt som begrepp är något anmärkningsvärt. Vanligare är istället användningen av det mindre negativa begreppet *integrering*, vilket dock i de kontexterna används på ett felaktigt sätt menar Mudde (2007:145). Det kan vara nödvändigt att definiera begreppen *assimilation* och *integration* för att tydliggöra distinktionen mellan dem. *Assimilation* definieras enligt följande: ”Assimilering är en process genom vilken en minoritet, t.ex- en invandragrupp i det svenska samhället, helt överger sin egen kultur, så att ursprungliga kulturskillnader försvinner” (*Nationalencyklopedin* 2018, “assimilation”) *Integration* definieras: En process när något förenas med något annat. *Integration* kan sägas vara motsatsen till *assimilation* eftersom det inte innebär att en person anpassar sig efter en viss kultur utan att människan och samhället anpassar sig efter varandra. I ett integrerat samhälle tillåts mångkultur råda, där olika människor med annorlunda åsikter, kulturer och religioner kan verka och leva tillsammans, vilket är oförenligt med ett assimilerat samhälle (*Nationalencyklopedin* 2018, “integration”).

Precis som tidigare gör Sverigedemokraterna en distinktion mellan medborgarskap och nationstillhörighet men förordar samma rättigheter och

skyldigheter för samtliga medborgare. De följer dock upp med: "Vi tror att det bästa för vårt samhälle är att en så stor andel som möjligt av statens medborgare också har en svensk identitet." (Sverigedemokraterna 2011:16).

I stället för att tala om att medborgarskap är ett "privilegium" avsett för dem tillhörande nationen, som man gjorde 2005, tar man här ett mer försiktigt närmande och pekar på att det är fördelaktigt för samhället att statens medborgare även har en gemensam nationell identitet.

5.2.3 Sverigedemokraterna och mångkulturalismen

Sverigedemokraternas syn på kulturen och dess betydelse för samhällets och nationens fortlevnad medför naturligtvis att vi blir starka motståndare till mångkulturalismen som politisk idé och samhällssystem (Sverigedemokraterna 2011:21)

I vår tolkning är begreppet mångkulturalism synonym med den politiska idén om att det är positivt för ett samhälle att inom sig rymma en mängd olika nationella kulturer, sakna en överordnad majoritetskultur och att aktivt arbeta för att invandrargrupper skall bevara sin ursprungliga kultur och identitet. Huruvida slutmålet med de mångkulturalistiska strävandena är att skapa ett samhälle där alla nationella kulturer upplöses och sammanblandades till en ny gemensam mångkultur eller om det är ett särkulturellt samhälle där en mängd vitt skilda nationella kulturer existerar parallellt inom samma stat, är för oss ovidkommande. Vår uppfattning är att bägge dessa scenarion kommer att leda till ett försämrat samhällsklimat med ökad rotlöshet, segregation, motsättningar, otrygghet och minskad välfärd. (Sverigedemokraterna 2011:21)

Sverigedemokraterna profilerar sig - likt i 2005 års principprogram - som aktiva motståndare till ett mångkulturellt samhälle. Den tydligaste skillnaden mellan de två principprogrammen beträffande synen på mångkultur är vilka konsekvenser den sägs medföra. I principprogrammet från 2005 låg fokus på dess förödande påföljd för de ursprungliga kulturernas egna identiteter (Sverigedemokraterna 2005:2) medan den här beskrivs som grunden för betydligt mer omfattande samhällsproblem.

Kärnan i assimilationstanken är att slå fast att den svenska nationen är överordnad andra nationers kulturer inom den svenska statens område. Som en logisk konsekvens av detta skall allt statligt och kommunalt stöd som syftar till att invandrare skall bevara och stärka sina ursprungliga kulturer och identiteter dras in. Parallellt med detta skall stödet till bevarandet och levandegörandet av det svenska kulturarvet öka. (Sverigedemokraterna 2011:21).

Här framgår den karaktäristiska tanken om en etnisk huvudkultur och hur viktigt bevarandet av den är. De populistiskt högerradikala partierna tenderar (som ovanstående påvisar) att motsätta sig särskilda anordningar för kulturella minoriteter, vilka de ser som hinder för assimilering och en drivbänk av fundamentalism (Mudde 2007: 144-145).

I principprogrammet från 2005 innefattas ett stycke beträffande Sverigedemokraternas dåvarande definition av nationen. Där framgår att "[f]ör att

få en mer fullständig definition av nationen, måste sådant som språk, religion, lojaliteter och ursprung tillfogas” (Sverigedemokraterna 2005:2). I definierandet av nationen i principprogrammet 2011, har både religion och ursprung tagits bort. Vid granskandet av texten i sin helhet är det dock tydligt att den religiösa komponenten kvarstår 2011. Nästa stycke visar det.

5.2.4 Sverigedemokraterna och religionen

Mudde menar att populistiskt högerradikala har börjat särskilja på grund av religion, genom att hävda att Islam är oförenlig med liberal demokrati eller europeisk civilisation och att muslimer inte kan assimileras till värdnationen (utom när de ger upp Islam) (2007:145). Särskilt bland de västeuropeiska populistiskt högerradikala, verkar islamofobin ha lett till en ny tonvikt på den kristna essensen i Europa/i väst. (Mudde 2007:85) De två citaten nedan bekräftar att Sverigedemokraterna anammar ett sådant synsätt.

Den svenska staten kan och bör inte vara religiöst neutral. Kristendomen är intimt sammanvävd med den svenska kulturen och identiteten. Många kristna högtider och traditioner är fortfarande en självklar del av vår nationella kultur och utgör viktiga inslag även i icke-troendes liv. Kristendomen bör i kraft av sin historia tillåtas att ha en särställning i förhållande till andra religioner i Sverige. (Sverigedemokraterna 2011:27)

Islam och i synnerhet dess starka politiska och fundamentaliska gren är enligt Sverigedemokraternas uppfattning den religiösa åskådning som visat sig ha svårast att samexistera med den svenska och västerländska kulturen. Islamismens inflytande på det svenska samhället bör därför i största möjliga utsträckning motverkas och invandringen från muslimska länder med starka inslag av fundamentalism bör vara mycket starkt begränsad. (Sverigedemokraterna 2011:27)

5.2.5 Sverigedemokraterna och välfärden

Välfärdschauvinism är vanligt bland populistiskt högerradikala partier, den avser att välfärdsstatens förmåner ska begränsas till det ”egna folket” (Mudde 2007:131). Det finns det klara tecken på en nativistisk välfärdschauvinism i principprogrammet:

För att långsiktigt kunna slå vakt om folkhemstanken och välfärdsstaten måste man också slå vakt om den nationella sammanhållningen. Det måste finnas en gemensam identitet i botten för att de som har mer ska vara beredda att dela med sig till dem som har mindre. Av denna anledning finns det också en inneboende motsättning mellan välfärd och mångkulturalism. (Sverigedemokraterna 2011:34)

5.2.6 Sverigedemokraterna och rättsamhället

Brottsoffers och potentiella brottsoffers intressen måste i alla lägen sättas framför brottslingars intressen. (Sverigedemokraterna 2011:38)

Om respekten för lagen ska kunna upprätthållas och om individuell rättskipning ska kunna undvikas är det viktigt att lagöverträdelser bestraffas snabbt och konsekvent och att lagarna är i samklang med den folkliga rättsuppfattningen. (Sverigedemokraterna 2011:38)

De är nästintill ordagrant kopierat från principprogrammet 2005, den enda skillnaden är att ”lagöverträdelser bestraffas hårt och snabbt” (Sverigedemokraterna 2005:4) har ersatts med ”snabbt och konsekvent” (Sverigedemokraterna 2011:38). Denna marginella förändring av ordval kan inte i sig sägas vara signifikant men det är värt att notera för att sedan ta det i beaktning vid diskussionen om en tänkbar övergripande förändringstendens.

5.2.7 Sverigedemokraterna och demokratin

Vi förordar också starkare inslag av direktdemokrati och ställer oss positiva till fler beslutande folkomröstningar på både lokal, regional och nationell nivå. (Sverigedemokraterna 2011:4)

Likt i det tidigare principprogrammet framkommer här ett populistiskt inslag. Det är en närmast identisk formulering i båda principprogram.

5.3 Valmanifest 2010

Manifesten och valplattformen är uppdelade efter politikområde. Eftersom vi är intresserade av ideologisk förändring på Muddes kriterier och inte generell förändring kommer redogörelsen istället struktureras efter publiceringsår och kärnideologiskt kännetecken.

5.3.1 Nativism

“Ett återinförande av assimileringpolitiken. Invandrare ska anpassas till det svenska samhället och inte tvärtom” (Sverigedemokraterna 2010:4). Förslaget presenteras i manifestet i avsnittet *En ansvarsfull invandringspolitik*. I manifestet presenteras ingen integrationspolitik (integration nämns överhuvudtaget inte). Målet tycks istället för integration vara att alla andra kulturer i Sverige ska uppgå i en svensk kultur. Assimileringspolitik kan, som vi även har sett i principprogrammen, ses som en reaktion mot det upplevda hotet mot den egna kulturen.

Bevarandet av den egna kulturen och identiteten är utifrån ett nativistisk synsätt centralt för en nations överlevnad. Denna tanke återkommer i

resonemangen nedan, vilka har gemensamt att det förespråkas ett värnande av den svenska kulturen. De arbetar för ett Sverige som präglas av en gemensam kultur som sägs leda till ett fungerande samhälle.

I vårt Sverige känner medborgarna en kulturell samhörighet och därigenom en naturlig tillit till andra medborgare, rättsväsende och lagstiftare. (Sverigedemokraterna 2010:3)

I vårt Sverige värnas det svenska kulturarvet, ett folkhem byggt på gemensam värdegrund och svenskarnas rätt att utveckla sin kultur på egna villkor. (Sverigedemokraterna 2010:4)

Fokus på den egna och gemensamma kulturens betydelse för nationen blir dock som tydligast i avsnittet *En folkligt förankrad svensk kultur*. Där uppges visionen vara:

I vårt Sverige präglas samhället av en gemensam svensk kultur som skapar sammanhållning och solidaritet mellan medborgare. I vårt Sverige respekteras och värnas det svenska kulturarvet. I vårt Sverige används skattemedel i första hand till att befrämja kulturyttringar vars syfte är att glädja, försköna och skapa gemenskap. (Sverigedemokraterna 2010:7)

Budskapet i resten av avsnittet kan summeras med att Sverigedemokraterna lägger stor vikt vid att ett svenskt kulturarv och svenska kulturyttringar främjas. Det föreslås "utökat stöd till sådan verksamhet som bevarar och levandegör det svenska kulturarvet" och ett "upprättande av en svensk kulturell kanon". Distinktionen görs mellan kulturyttringar "vars syfte är att glädja, försköna och skapa gemenskap", vilka ska få ökat skattemedel, och "kulturyttringar vars primära syfte är att uppröra och provocera", vars skattefinansierade Sverigedemokraterna vill avveckla (2010:7).

Ur en nativistisk syn på nationen driver populistiskt högerradikala partier i regel en mycket restriktiv och främlingsfientlig invandringspolitik (Mudde 2007:69–70). I förslaget nedan ges ingen direkt förklaring till varför invandringen bör begränsas, därav kan vi varken slå fast eller utesluta att förslaget motiveras av nativistiska resonemang. Förslaget formuleras enligt följande: "En begränsning av asyl- och anhöriginvandring till en nivå som den i våra grannländer Danmark och Finland" (Sverigedemokraterna 2010:5).

Den invandrarfientlighet som är ett vanligt förekommande nativistiskt drag för populistiskt högerradikala partier har enligt Mudde allt oftare gestaltats i form av islamofobi (2007:84). I valmanifestet ser vi tecken på detta i de två förslag från avsnittet *En ansvarsfull invandringspolitik* som är listade nedan:

- "Ett stopp för islamiseringen av det svenska samhället" (Sverigedemokraterna 2010:5)
- "Ett förbud mot bärande av heltäckande slöja på allmän plats" (Sverigedemokraterna 2010:5)

Båda förslag ovan upplevs som riktade mot islam och muslimer. Det andra förslaget uttrycker inte explicit att det riktas till någon viss grupp, men då det följer ett förslag om "stopp för islamiseringen av det svenska samhället", och då

bärande av heltäckande slöja främst förekommer bland religiösa muslimer, kan vi inte annat än tolka det som riktat mot denna grupp.

Även i skolpolitiken framträder bevarandet av den svenska kulturen som betydelsefull. I avsnittet *En trygg och kunskapsinriktad skola* beskriver Sverigedemokraterna sin vision bland annat med:

[...] I vårt Sverige betonas tidigare generationers samlade kunskap och erfarenhet, den kristna etikens och den västerländska humanismens centrala betydelse för vårt samhälle. I vårt Sverige förmedlas en djupgående förståelse och acceptans för vårt svenska kulturarv - från en generation till en annan. I vårt Sverige bygger skolan på en uttalad svensk värdegrund. (Sverigedemokraterna 2010:6)

Vårt att notera är att det enligt Mudde tycks finnas ett samband mellan en växande islamofobi och ökad betoning av det kristna från västeuropeiska populistiskt högerradikala partiers håll (2007:85). I denna undersökning studeras inte eventuella samband av detta slag, det vi däremot kan konstatera är att Sverigedemokraterna (vilket exemplifieras i citatet ovan) talar om den kristna etiken som en viktig del i vår (västerländska) kultur.

Åtgärdsprogrammet för skolpolitiken inkluderar “[e]tt införande av svenska som enda tillåtna samtalsspråk i skolan, med undantag för språklektionerna” (Sverigedemokraterna 2010:6). Eftersom någon motivering till förslaget eller resonemang bakom det inte ges i valmanifestet blir det upp till läsaren själv att tolka varför det föreslås. Vi anser dock att det inte går att undkomma att de som främst drabbas av förslaget är de som inte har svenska som modersmål eller är flerspråkiga, vilka är överrepresenterade av etniska minoriteter. Med tanke på de kontrollerande och disciplinära signaler det sänder att förbjuda andra samtalsspråk än svenska kan vi även se auktoritära drag.

5.3.2 Auktoritarianism

Enligt Mudde förespråkar populistiskt högerradikala partier ett kompromisslöst tillvägagångssätt mot brottslighet, resulterande i strängare lagstiftning och hårdare straff. Flera av partifamiljens medlemmar förespråkar återinförandet av dödsstraff och de som inte gör det förespråkar ofta att “[I]f imprisonment must mean what it says” (Mudde 2007:147). Avsnittet *Krafttag mot brottsligheten* inleds med en text där det uttrycks att Sverigedemokraternas vision är: “I vårt Sverige står det straff en brottgärning medför i rimlig proportion till det begångna brottet och är i samklang med den folkliga rättsuppfattningen”. Förslagen i avsnittet inkluderar:

- ”En kraftig straffskärpning för grova och upprepade brott” (Sverigedemokraterna 2010:3)
- ”Ett införande av verkliga livstidsstraff, utan möjlighet till tidsbestämning eller benådning, för de värsta brottslingarna” (Sverigedemokraterna 2010:3)
- ”Ett införande av obligatorisk utvisning för alla utländska medborgare som begår grövre brott” (Sverigedemokraterna 2010:3)

- ”Ett omedelbart avskaffande av mängdrabatten på brott” (Sverigedemokraterna 2010:3)
- ”En sänkning av straffmyndighetsåldern till 12 år” (Sverigedemokraterna 2010:3)

Dödsstraff kommenteras inte, men i linje med Muddes beskrivning uttrycks förslag om ett förverkligande av livstidsstraff. Med tanke på omfattningen av förslag och den retorik som används i dem (exempelvis ”kraftig straffskärpning”) anser vi att Sverigedemokraternas auktoritära drag är påtagligt.

5.3.3 Populism

Vi hittade få exempel på populism i valmanifestet som är explicita. Ett exempel på populism återfinns i manifestets inledande text där det bland annat står:

Sverigedemokraterna är ett Sverigevänligt parti, fritt från stelbent blockpolitik och fritt från ideologiska skygglappar. Sverigedemokraterna är ett parti som i alla lägen sätter svenska intressen i första rummet. (Sverigedemokraterna 2010:2).

Beskrivningen anspelar på att partiet är skilt från resten ut den politiska eliten, att Sverigedemokraterna (till skillnad från de andra partierna) tar folkets intresse i först hand och inte blindas av sin ideologi. Ett populistiskt kännetecken är påståendet att den politiska eliten “controls all power through the system of representative government and the practice of cartelization” (Mudde 2007:151).

5.4 Valmanifest 2014

5.4.1 Nativism

I avsnittet *En invandringspolitik som befrämjar sammanhållning och välfärd* finns (likt 2010) förslag om att återinföra assimileringpolitiken:

En återgång till den assimileringspolitik som gällde fram till mitten av 1970-talet och som innebär att det är invandrarna som skall anpassa sig till Sverige och inte tvärtom. (Sverigedemokraterna 2014:7)

Sverigedemokraterna presenterar också ett förslag att dra tillbaka på bidrag till nyanlända ”icke-skyddsbehövande” invandrare under de första åren i landet:

Minskade samhällskostnader och stärkta incitament för ansvarstagande och integration genom att begränsa nyanlända, icke-skyddsbehövande invandrades tillgång till bidragssystemen under de första åren i landet. (Sverigedemokraterna 2014:7)

Att exkludera denna grupp från bidragssystemet motiveras i förslaget av att det ska ge "[m]inskade samhällskostnader och stärkta incitament för ansvarstagande och integration". Mudde ger exempel som påminner om detta och kallar det för en del av *nativist economics* (2007:125). I det fall där starka välfärdssystem förespråkas av populistiskt högerradikala partier så har solidariteten enligt *nativist economics* tydliga gränser, framförallt begränsas det till det "egna folket" (Mudde 2007:131).

Populistiskt högerradikala använder ofta - utöver nativistiska argument - till synes 'objektiva' argument mot asyl- och flyktingmottagande, varav ett bygger på att det inte finns plats för dem i landet (Mudde 2007:70). Sverigedemokraterna talar om att de genom sina åtgärdsförslag arbetar för "[e]tt Sverige där invandringspolitiken är utformad på ett så ansvarsfullt sätt att invandringen blir en tillgång och inte en belastning för samhället." (2014:7). Även i förslaget som återges nedan motiverar de en mer restriktiv invandringspolitik med att samhället inte klarar av den nivå som råder. I likhet med Muddes iakttagelser används här argument som gör anspråk på att vara objektiva snarare än nativistiska och vi kan liksom i analysen av 2010 års invandringspolitik inte slå fast att nativism ligger bakom förslagen. Ytterligare finns en likhet med 2010 i det att man åter gör jämförelsen med Danmark och Finland, vars invandringsnivå används som en maxgräns som Sverige bör förhålla sig till.

Ett skifte från det regelmässiga beviljandet av permanenta uppehållstillstånd till temporära samt en kraftig begränsning av asyl- och anhöriginvandringens omfattning till en nivå som vårt samhälle klarar av att hantera och som inte är högre än den i våra grannländer Danmark och Finland. (Sverigedemokraterna 2014:7)

Till skillnad från manifestet för 2010 behandlas här integration och integrationspolitik och det blir tydligare att detta inte är målet med Sverigedemokraternas politik.

Slopande av all statlig integrationspolitik med undantag för undervisning i svenska, obligatorisk samhällsorientering och validering av utbildningar och arbetslivserfarenhet från hemlandet. Nyanlända invandrare skall få hjälp med att skaffa sig de mest grundläggande verktygen för samhällsanpassning, men i övrigt ha samma samhällsstöd som infödda svenskar. Varken mer eller mindre. (Sverigedemokraterna 2014:7)

I likhet med valmanifestet 2010 betonas kulturfrämjandet i skolpolitiken, vilken avhandlas under rubriken *En trygg, svensk och kunskapsinriktad skola* (Sverigedemokraterna 2014:12). Sverigedemokraterna beskriver att de arbetar för ett Sverige där "skoleleverna också får lära sig kritiskt tänkande, respekt för demokratin och för vårt lands kultur och historia" (ibid). I ett av förslagen återfinns liknande retorik: "En förstärkt satsning på kunskaper i svenska språket samt ökad kunskap, förståelse och respekt för det svenska kulturarvet." (ibid). Att det handlar om att eleverna ska lära sig "respekt" för det svenska kulturarvet skiljer sig något från 2010 då de talade om "en djupgående förståelse och acceptans" (Sverigedemokraterna 2010:6).

I avsnittet *Ett brett, svenskt och tillgängligt kulturliv* talar Sverigedemokraterna om den nationella kulturens betydelse för samhället och om respekt för kulturarvet:

Sverigedemokraterna arbetar för ett Sverige där samhället präglas av en historiskt rotad, gemensam svensk kultur som skapar sammanhållning och solidaritet mellan medborgarna. Ett Sverige där det svenska kulturarvet respekteras och levandehålls. (Sverigedemokraterna 2014:18)

Därefter presenteras åtgärder i syfte att “bevara, synliggöra, levandegöra och tillgängliggöra det svenska kulturarvet”, samt ett “stärkande av kulturarvets roll i regional utveckling, samhällsbyggnad och stadsplanering” (Sverigedemokraterna 2014:18). I likhet med 2010 års manifest vill Sverigedemokraterna bevara den kristna kulturen, vilket de uttrycker i ett förslag om “utökat stöd till det kristna kulturarvet genom bland annat ett höjt stöd till bevarandet av kulturhistoriskt betydelsefulla kyrkobyggnader och inrättandet av ett nationellt kyrkohistoriskt museum.” (ibid).

5.4.2 Auktoritarianism

I avsnittet *Ett tryggare Sverige* beskriver partiet sin framtidsvision bland annat som:

Ett Sverige där brottsoffer får stöd och upprättelse. Ett Sverige där straffen står i rimlig proportion till det begångna brottet och är i samklang med den folkliga rättsuppfattningen. (Sverigedemokraterna 2014:5)

Citatet går i linje med Muddes beskrivning av partifamiljens inställning till rättssystemet och att systemet enligt populistiskt högerradikala borde vara mer inriktat på att hjälpa offer än att rehabilitera brottslingar (2007:147). Även bland de förslag som presenteras i avsnittet återfinns detta tankesätt:

Ett förbättrat stöd till brottsoffer, förbättrat vittnesskydd och ett nytt system för utbetalningar av skadestånd, där staten garanterar brottsoffren den ersättning de har rätt till, oavsett gärningsmannens vilja eller förmåga till betalning. (Sverigedemokraterna 2014:5)

Förslaget som kommer därefter har i hög grad likheter med politiken från 2010. Skillnaden består främst i att flera förslag har kombinerats till ett förslag som kan sammanfattas som allmänt hårdare straff:

En kraftig straffskärpning för grova och upprepade brott genom bland annat införandet av verkliga livstidsstraff utan möjlighet till tidsbestämning eller benådning för de farligaste brottslingarna, obligatorisk utvisning av alla utländska medborgare som begår grövre brott samt ett omedelbart avskaffande av nuvarande praxis där domstolarna regelmässigt ger återfallsförbrytare mängdrabatter på brott. (Sverigedemokraterna 2014:5)

Därefter presenteras åtgärdsförslag om ökade resurser, befogenheter och lagstiftning för att underlätta brottsbekämpning. Det talas om “[k]rafttag mot inbrottsvågen” och “intensifiering av kampen mot den organiserade brottsligheten” (Sverigedemokraterna 2014:5). Ett förslag riktas även mot terrorrelaterad verksamhet och även här föreslås strängare tag. Förslaget lyder:

Förbud mot att delta i terrorismträning i främmande stater samt mot att delta i utländska stridande förband som bryter mot folkrätten och medvetet dödar civila. Personer med dubbla medborgarskap som bryter mot detta förbud skall kunna få sitt svenska medborgarskap indraget. (Sverigedemokraterna 2014:5)

5.4.3 Populism

Valmanifestet inleds med en text med rubriken *Vi väljer välfärd och vi älskar Sverige. På riktigt*. Där förklaras först sådant som Sverigedemokraterna tycker är bra i Sverige och som bör bevaras (kultur, natur, demokrati m.m.) för att sedan vända riktning:

Vi är glada över att Sverige under en lång tid var ett land där man kunde känna sig säker i sitt hem och på gator och torg, ett land där det fanns arbete till alla och där man kunde leva på sin lön och sin pension. Ett land där man respekterade de äldre och där vi tillsammans tog hand om våra svaga och sjuka. Ett land med en stark inre sammanhållning och solidaritet, byggd på en gemensam identitet. (Sverigedemokraterna 2014:3)

Här talas Sverige om som ett land som där säkert och omsorg är en del av det förflutna. Texten avslutas sedan med ett stycke där de styrande politikerna beskrivs ha gjort Sverige “lite mindre fint och lite mindre fantastiskt för varje år”:

Sverige är fortfarande ett fint och fantastiskt land på många sätt. Tyvärr upplever vi dock att de styrande politikerna, genom sin splittringspolitik och sina felaktiga prioriteringar, under de senaste decennierna har gjort Sverige lite mindre fint och lite mindre fantastiskt för varje år. Detta gör oss sorgsna och oroliga och angelägna om en förändring. Därför presenterar vi nu vårt manifest för att göra ett fint land ännu bättre. För att vi älskar Sverige och människorna som bor här. På riktigt. (Sverigedemokraterna 2014:3)

Sverigedemokraterna beskriver sig med andra ord som skilda från den politiska eliten eftersom de är på folkets sida. En liknande retorik återkommer under avsnittet *Ett nära europeiskt samarbete utan överstatlighet*. Där beskrivs den målbild Sverigedemokraterna vill arbeta för som:

Ett Sverige där svenska folket har makten att själva, i fria svenska val, forma sin gemensamma framtid. Ett Sverige med en självständig penningpolitik och en egen valuta, fri från överstatlig styrning, där den svenska riksdagen är högsta beslutande organ. (Sverigedemokraterna 2014:20).

En av de förändringar som förespråkas för att bemöta detta är “[e]n ny folkomröstning om det svenska EU-medlemskapet med målet att Sverige snarast

möjligt skall lämna den överstatliga unionen och återgå till ett mellanstatligt europeiskt samarbete.” (Sverigedemokraterna 2014:20). I valmanifestet 2010 förespråkas istället en “omförhandling av det svenska EU-medlemskapet” under avsnittet “Ett nära europeiskt samarbete utan överstatlighet” (Sverigedemokraterna 2010:7). Här utgörs med andra ord hindret för folkets bestämmande av “överstatlig styrning” från den Europeiska Unionen istället för av den inhemska politiska eliten och ett utträde genom folkomröstning föreslås som åtgärd till skillnad från den tidigare omförhandlingsåtgärden.

5.5 Valplattform 2018

5.5.1 Nativism

”Sverige är idag ett kluvet land, kluvet mellan invandrare och svenskar, stad och land, äldre och yngre” (Sverigedemokraterna 2018:3). Citatet är taget ur texten till rubriken *Sammanhållning: För ett Sverige som håller samman*. Att skildra Sverige som ”kluvet mellan invandrare och svenskar” kan beskrivas som en uppdelning i vi och dem, där invandrare beskrivs som lika tydligt skilda från svenskar som stad är från land och äldre från yngre. Stad och land är objektivt geografiskt skilda på samma sätt som äldre och yngre objektivt är åldersmässigt skilda. Att tala om en klyvning mellan invandrare och svenskar på samma sätt ger intrycket av att invandrare är en separat grupp från svenskar.

Sverigedemokraterna inleder avsnittet *Migrationspolitik: En modern asylrätt* med att kritisera tidigare och nuvarande politik för att migrationspolitiken “under decennier hanterats på ett ansvarslöst och ignorant sätt, med allvarliga konsekvenser för det svenska samhället” (Sverigedemokraterna 2018:4). Därefter föreslår de åtgärder där politiken “i första hand tar ansvar för det egna samhället”. Förslagen inkluderar:

- ”Förändra asyllagstiftningen så att Sverige endast ska ta emot asylsökande från våra grannländer och stoppa allt asylmottagande så länge Sveriges närområde är säkert” (Sverigedemokraterna 2018:4)
- ”Skärpa försörjningskraven vid anhöriginvandring samt kontroller av släktskap för att omöjliggöra utnyttjande av systemet samt ytterligare överbelastning av välfärdssystemet” (Sverigedemokraterna 2018:4)
- ”Skärpa kraven för att bli svensk medborgare, inklusive språk- och samhällskunskapstest, samt möjliggöra återkallelser av medborgarskap som beviljats på felaktiga grunder” (Sverigedemokraterna 2018:4)

Sammanfattningsvis innebär förslagen som återges ovan att Sverige ska stoppa allt asylmottagande så länge det inte är osäkert i närområdet, försvåra anhöriginvandring, göra det svårare att bli medborgare samt möjliggöra återkallelse av medborgarskap som beviljats på felaktiga grunder. Kontentan av detta blir att ett medborgarskap (och uppehållstillstånd) blir svårare att erhålla och

behålla, vilket bidrar till det explicita målet att “[ö]ka medborgarskapets betydelse” (Sverigedemokraterna 2018:3).

Som tidigare nämnt är tanken om en nationell huvudkultur framstående hos populistiskt högerradiakala partier, den måste bevaras och kultiveras (Mudde 2007:144). Detta har vi sett exempel på i tidigare manifest och exempel återfinns även 2018. Förslaget nedan presenteras under rubriken *Sammanhållning - För ett Sverige som håller samman*:

Stärka den kulturella sammanhållningen genom lokala kulturlotsar med uppgift att samla in, marknadsföra och integrera det lokala kulturarvet i välfärdens verksamheter och etablera Sverigecenter i landets mest utsatta områden (Sverigedemokraterna 2018:3)

Följande citat har byggts på liknande resonemang och ingår i texten under rubriken *Kultur: En erkänd svensk kultur - med bildning i fokus*:

Vårt land behöver samlas kring gemensamma normer och värderingar, kollektiva minnen, gemensamma myter, högtider, traditioner, seder och bruk för att hålla ihop. Särskilt viktigt är det i ett samhälle med en solidariskt finansierad välfärdsmodell, eftersom den solidaritet som håller upp systemet i sin tur baseras på en gemensam identitet och en stark känsla av gemenskap. Vår vision är att den svenska kulturen ska erkännas och blomstra istället för att kvävas av vänsterliberala våta filter eller bildningsförakt. (Sverigedemokraterna 2018:20)

5.5.2 Auktoritarianism

“De få gärningsmän som faktisk fälls för grova brott slipper undan med milda straff, medan deras offer varken får stöd eller upprättelse.” (Sverigedemokraterna 2018:5). Denna kritik av rättsväsendet presenteras i avsnittet *Kriminalpolitik: Trygghet, brott och straff i en ny tid* och går i linje med tidigare valmaterial. Sverigedemokraternas framtidsvision beskrivs enligt följande:

Ett samhälle där brottsoffer får stöd och upprättelse medan gärningsmännen får ett straff i rimlig proportion till brottets allvarlighet. Ett modernt folkhem där vi bemöter de som upprätthåller ordningen med hänsyn och respekt – istället för med hat och våld (Sverigedemokraterna 2018:5)

Såsom i valmaterialet från 2010 och 2014 presenteras förslag på hårdare straff och skärpningar av lag och ordning. Även här talas om ett förverkligande av livstidsstraff, däremot saknas (till skillnad från 2010 och 2014) tillägget om slopade möjligheter till tidsbestämning eller benådning. Det innebär inte nödvändigtvis en skillnad i vad förslaget skulle resultera i, men vi kan ändå ana en något nedtonad retorik i frågan. I förslagen nedan uttrycks också auktoritarianism genom dess förslag om hårdare straff:

Införa breda straffskärpningar och särskilt höja minimistraffen för upprepade och grova brott, gränsöverskridande brottslighet, särskilt smuggling av vapen och införa

riktiga livstidsstraff för de särskilt farliga brottslingarna (Sverigedemokraterna 2018:5)

Införa obligatorisk utvisning av grovt kriminella utlänningar och möjlighet att återkalla medborgarskapet vid terrorbrott (Sverigedemokraterna 2018:5)

5.5.3 Populism

Sverige är idag ett kluvet land, kluvet mellan invandrare och svenskar, stad och land, äldre och yngre. Flera regeringar har under lång tid tillåtit samhällskittet har krackelera, Sverige behöver mer än någonsin en politik för att bygga vår gemensamma identitet, för social tillit och för sammanhållning. (Sverigedemokraterna 2018:3)

Den första meningen av citatet har redan diskuterats i 5.5.1, på grund av dess överensstämmelse med tecken på nativism. Förklaringen som ges till den kluvenhet som Sverigedemokraterna talar om är att tidigare politiker har "tillåtit samhällskittet" att falla samman (ibid). Senare, under avsnittet *Kultur: En erkänd svensk kultur - med bildning i fokus*, återkommer kritik mot en politisk elit: "Vår vision är att den svenska kulturen ska erkännas och blomstra istället för att kvävas av vänsterliberala våta filter eller bildningsförakt" (2018:20). Även detta citat återfinns i 5.5.1 som tecken på nativism. Hotbilden utgörs här av politiskt vänsterliberala krafter inom landet som har makt att kontrollera kulturen och motverkar Sverigedemokraternas vision om en nationell kultur.

Likt tidigare manifest uttrycker Sverigedemokraterna skepticism mot EU och kritiken är här tydligare än tidigare. Målet att "Sverige lämnar EU till fördel för ett mellanstatligt europeiskt samarbete" (Sverigedemokraterna 2018:16) uttrycks i brödtexten under rubriken *Den europeiska unionen - Ett nära europeiskt samarbete utan överstatlighet*. I likhet med tidigare år tar förslaget i fråga formen av en folkomröstning. Sverigedemokraterna jobbar för att "[g]enomföra en ny folkomröstning om EU-medlemskapet" (Sverigedemokraterna 2018:16). Som tidigare nämnt ser populismen den politiska eliten (EU i det här fallet) som ett hinder för folkets vilja. En typisk lösning som föreslås för att hantera detta är användandet av folkomröstningar (Mudde 2007:152).

5.6 Diskussion

Enligt vår analys kan Sverigedemokraterna fortsatt klassificeras som populistiskt högerradikala. Förekomsten av de tre kärnideologiska kännetecken Mudde kräver för en sådan klassificering har vi redogjort för i samtliga partimaterial. Eftersom detta innefattar det senaste partimaterialet (valmanifestet 2018 och principprogrammet 2011) kan Sverigedemokraterna därmed idag klassificeras som populistiskt högerradikala. Nedan redogör vi åter för klassificeringsgrunderna och diskuterar de förändringar som går att urskilja, trots

att själva klassificeringen fortsatt är densamma. Först diskuteras principprogrammet 2011 och dess relation till principprogrammet 2005, sedan diskuteras och jämförs valmaterialet. Avslutningsvis problematiserar vi undersökningen och ger förslag på framtida forskning på området.

Nativismen är närvarande och utpräglad genom hela principprogrammet 2011, som framgår under avsnitt 5.2. Det framstår att det mest grundläggande postulatet för Sverigedemokraternas ideologi bygger på tanken om att människor har ett behov av att söka gemenskap till andra som i mångt och mycket liknar sig själva. Främst genom familjen och nationen kan man uppnå denna gemenskap. Nationen bygger primärt på *en* gemensam kultur (men inte enbart), här den svenska kulturen. Det är av högsta prioritet att värna om den svenska kulturens, och därmed den svenska nationens, existens och fortlevnad. Med denna premis bör mångkultur (med sina icke inhemska element, personer och idéer) motverkas då det utgör ett hot gentemot den svenska nationen. Det förordas en homogen stat där medborgarna har en gemensam svensk identitet, med så lite språkliga, religiösa och kulturella skillnader som möjligt. För att försäkra sig om bevarandet av den svenska majoritetskulturen, ska migranter assimileras, det vill säga helt överge sina ursprungskulturer för att kunna uppgå i den svenska nationen. De element som står i kontrast med den svenska kulturen ska stängas ute, däribland räknas islam och avsevärt annorlunda kulturer. Därmed får också religion en betydelse i Sverigedemokraternas definierande av svensk och icke-svensk. I definitionen av nationen som görs i principprogrammet 2011 ingår inte *ursprung* explicit, vilket det gjorde 2005, men det är ändå implicit kvarliggande. Detta eftersom Sverigedemokraterna menar att människor från länder med väsentligt annorlunda identiteter och värderingar har svårare att uppgå i den svenska nationen och att migrationen därifrån ska vara begränsad. Generellt ser vi inte någon fundamental förändring i nativism, utan de förändringar vi kan urskilja rör sig snarare om ändrad konkret formulering. I principprogrammet 2011 finns uttryck för auktoritarianism eftersom Sverigedemokraterna betonar vikten av att lagöverträdelser ska bestraffas snabbt och konsekvent. Populism uttrycks i det återkommande yrkandet om utökad direktdemokrati genom folkomröstningar. Varken vad gäller auktoritarianism eller populism ser vi någon ideologisk förändring från 2005.

Går vi över till valmaterialet så ser vi att nativism uttrycks i samtliga med ett fåtal konkreta förändringar i doktrin. Nativismen tar sitt uttryck i förslag och resonemang i de avsnitt som berör migrationspolitiken, skolpolitiken och kulturpolitik. Ett av de områden där vi kan se förändring på konkret nivå mellan valmanifesten är i migrationsfrågan. I valmanifestet från 2010 förespråkas assimilation men integration nämns inte, 2014 förespråkas assimilation och det tydliggörs att integrationssatsningar ska dras tillbaka, 2018 nämns varken assimilation eller integration. I valmanifesten 2010 och 2014 talas det om begränsningar av asyl- och anhöriginvandring till en nivå som motsvarar Danmark och Finland, i valplattformen 2018 talas det istället om ett stopp för all asylmottagning så länge de asylsökande inte kommer från våra grannländer. Vad

dessa förändringar grundar sig i kan vi inte svara på, det vi däremot kan säga är att de oavsett orsak inte är fundamentala ideologiska förändringar (det vill säga i postulat). De påverkar därmed inte klassificeringen av Sverigedemokraterna som populistiskt högerradikala. Som tidigare nämnt är nativism enligt Mudde det mest centrala kännetecknet för de populistiskt högerradikala partierna. Det faktum att vi har hittat färre exempel på auktoritarianism och populism är därmed varken förvånande eller ett problem för klassificeringen av Sverigedemokraterna som tillhörande partifamiljen.

Sverigedemokraterna förespråkar inom kriminalpolitiken konsekvent hårdare straff och förverkligandet av livstidsstraff. De konkreta skillnader vi kan urskilja i hur Sverigedemokraterna ger uttryck för auktoritarianism utgör inte en förändring i ideologiska postulat, utan snarare i formulering och Sverigedemokraterna uttrycker auktoritarianism i samtliga valmaterial. Den observerade populismen uttrycks i samtliga valmaterial i form av en verklighetsbeskrivning där folket har svikits av den politiska eliten. Vi finner förslag på typiska populistiska direktdemokratiska åtgärder i frågan om Sveriges medlemskap i EU. I valmaterialet 2014 och 2018 föreslås en folkomröstning om EU medlemskapet, vilket är en förändring i jämförelse med 2010 års förordade omförhandling av medlemskapet. Detta är den enda förändring vi kan se i populism, men det är på konkret nivå och det påverkar inte klassificeringen.

Vi finner ingen grund för att de förändringar vi ser mellan materialet skulle påverka klassificeringen av Sverigedemokraterna som populistiskt högerradikala. Nativism, auktoritarianism och populism återfinns i samtliga partimaterial och undersökningens slutsats är således att Sverigedemokraterna kan klassificeras som populistiskt högerradikala under hela den studerade perioden.

Eftersom undersökningen är beroende av Muddes definitioner är dess sårbarhet att den bygger på validiteten i de tillämpade definitionerna. Om brister finns i den teori (definitionerna) som studien baseras på, kommer det även vara avgörande för validiteten i den egna undersökningen. Ett alternativ hade varit att ta in och även jämföra och pröva andra forskares definitioner (av populistiskt högerradikala) för att få ett bredare perspektiv i klassificeringen av Sverigedemokraterna, men på grund av uppsatsens begränsningar i omfattning (text och tidsmässigt) bedömde vi det som ogenomförbart. Vidare bygger studien på material från *ett* parti och från en begränsad tidsperiod, vilket sammantaget gör att det är svårt att generalisera utifrån resultatet.

Vår klassificering av Sverigedemokraterna skulle exempelvis kunna ligga till grund för framtida undersökningar som har ambitionerna att studera den populistiskt högerradikala partifamiljen i sin helhet, och besparas en djupdykning i fallet Sverigedemokraterna då vi redan har försett dem med en aktuell klassificering. En mer omfattande undersökning hade varit att studera partiet utifrån Muddes teorier fast under en längre tidsperiod. Det för att få en större variation i kontext. Eftersom Sverigedemokraterna bildades så sent som 1988 hade skulle en sådan undersökning kunna täcka hela partiets historia och ge en helhetsbild. Ett annat förslag på en framtida undersökning vore att studera Sverigedemokraternas generella politiska förändring utöver (Muddes) kärnideologin. I en sådan undersökning skulle fokus på andra frågor som berör

exempelvis ekonomisk politik ha en mer framstående roll, i det avseendet kan det ha skett en större förändring än den vi har observerat.

6 Referenser

- Demker, Marie, 1993, *I nationens intresse*. Stockholm: Nerenius & Santérus förlag
- Lindvall, Johannes - Hanna Bäck - Carl Dahlström - Elin Naurin - Jan Teorell, 2017 *SNS Demokratirapport 2017: Samverkan och strid i den parlamentariska demokratin*, Stockholm: SNS Förlag
- Mudde, Cas, 2007, *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge, UK: Cambridge University Press
- Nationalencyklopedin 2018, "assimilation" i. Tillgänglig: <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/assimilation> Hämtdatum: 2018-05-13
- Nationalencyklopedin 2018, "integration" i. Tillgänglig: <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/integration> Hämtdatum: 2018-05-13
- Sverigedemokraterna 2005. *Sverigedemokraternas principprogram* [Elektronisk] Tillgänglig: <https://snd.gu.se/sv/vivill/party/sd/program/2005> Hämtdatum 2018-05-13
- Sverigedemokraterna 2010. *99 förslag för ett bättre Sverige. Sverigedemokraternas kontrakt med väljarna 2010-2014* [Elektronisk] Tillgänglig: https://manifesto-project.wzb.eu//down/originals/11710_2010.pdf Hämtdatum 2018-05-09
- Sverigedemokraterna 2011. *Sverigedemokraternas Principprogram 2011* [Elektronisk] Tillgänglig: https://sd.se/wp-content/uploads/2013/08/principprogrammet2014_webb.pdf Hämtdatum 2018-05-13
- Sverigedemokraterna 2014. *Vi väljer välfärd! Sverigedemokratiskt valmanifest - valet 2014* [Elektronisk] Tillgänglig: https://manifesto-project.wzb.eu//down/originals/2017-2/11710_2014.pdf
- Sverigedemokraterna 2018. *Valplattform - Sverigedemokraternas valplattform 2018* [Elektronisk] Tillgänglig: <https://sd.se/wp-content/uploads/2018/02/Valplattform-2018.pdf> Hämtdatum 2018-05-09